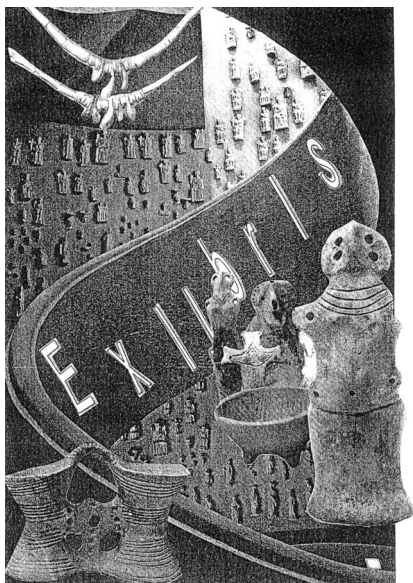

Володимир МОГИЛЕВСЬКИЙ

ОСОБЛИВІСТЬ ВИСТАВКИ: СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ

Трипільська тема сьогодні за рейтингом популярності може конкурувати з темою дострокових парламентських виборів. Шкода, що нерідко декларується теза, що Трипілля — явище українське, а ми, відповідно, прямі нащадки трипільців. Ніхто не заперечує українського пріоритету відкриття Трипілля. Однак, як тоді бути з ареалом поширення трипільської культури, матеріальні та мистецькі пам'ятки котрої подибуєм на території Молдови, Румунії, Болгарії, почасти Угорщини, Німеччини, країн Балтії? І чиїми нащадками слід вважати себе народам, котрі означені обшири населяють. Більш вірогідною бачиться теза українських археологів, які вважають, що Трипільську культуру можна порівнювати з могутнім «культурним вибухом», чим і пояснюється такий значний за територією ареал поширення. Існує ще одна проблема, що буде розв'язана нескоро. Якщо на рівні історико-археологічному Трипілля досліджене достатньо повно, то цього не можна сказати про аспект мистецтвознавчий.

Мимоволі згадується епізод кількарічної давнини, свідком якого та безпосереднім учасником авторові цих рядків разом з опішнянським керамологом Тетяною Зіненко та ужгородськими художниками-керамістами Мирославою Росул та В'ячеславом Віньковським випало бути. Виставка сучасної кераміки, присвячена трипільській культурі, досить нерівна за мистецьким рівнем, чого не можна сказати про представництво експонентів. Велелюдне відкриття, цвітасті промови, «охи» та «ахи» журналістів. Коли ж ми резонно зауважили, що добра третина творів є по суті імітацією, але аж ніяк не стилізацією чи варіацією на теми трипільської кераміки, що було б цілком логічно в даному випадкові, нас мало не спопелили поглядами, після чого спробували підняти на кпини, мовляв, що взяти з «некомпетентних». Коли ж ми резонно зауважили, що трипільська кераміка була ліпною, бо Трипілля гончарного круга не знало (більшість «трипільських» керамічних форм на виставці були виконані на гончарному крузі), а декор в ряді випадків був схожий на трипільський, як кінь, з якого

у відомому анекдоті зробили верблюда, наші присоромлені опоненти поспішили ретируватися.

На щастя, не все так погано в «Данському королівстві», про це недвозначно засвідчила виставка екслібриса і малої графіки, що експонувалася у виставковому залі Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури в Києві. Вона вилилася в культурно-мистецьку подію, на якій варто зупинитися докладніше. Не секрет, що подібні виставки це не лише мистецьке свято, але й предмет аналізу, що в майбутньому дозволить максимально використати позитивні набутки і уникнути прорахунків, яких не позбавлена практично жодна експозиція. Але по-порядку.

Якщо театр починається з вішалки, то виставка — з невидимої окові глядача рутинної чорнової, але украй необхідної підготовки. А це означає розробку концепції, пошук спонсорів, необхідно заручитися обіцянкою потенційних експонентів взяти участь в акції, віднайти приміщення, зібрати роботи, створити експозицію (а це далеко не так просто), віднайти кошти для доставки робіт, оформлення експозиції, підготовки якщо не каталогу чи буклета, то хоча б видання запрошення. А це все нерви, час, кошти. Вже лише від обсягу робіт підготовчого періоду голова може піти обертом. Слід віддати належне кураторові проекту, президенту Українського екслібрис-клубу, кандидату мистецтвознавства Петрові Нестеренку та його помічникам, які успішно здолали цей

бар'єр. Підтвердженням є красномовний факт, що на запрошення організатора виставки взяти участь охоче відгукнулося біля 50 художників-графіків з України (Київська область, Черкаси, Луганськ, Львів, Тернопіль, Вінниця, Дніпропетровськ, Чернівці, Чернігів, Харків, Івано-Франківськ, Кузнецовськ Рівненської області), а також Російської Федерації, Білорусі, Казахстану, Німеччини.

Виявляється, що і в наші непрості часи, коли жителів обсіли всілякі проблеми, далекі від проблем мистецтва, не кажучи вже про всілякі кризи (чого вартий лише дамоклів меч кризи економічної, що нависає над Україною), є люди, яким небайдужа доля нашої культури та мистецтва, які включились у цю благородну справу, не шукаючи для себе матеріального зиску. Це відомий київський колекціонер, директор приватного історико-археологічного музею «Аратта-Україна» Олександр Поліщук. Це і власник та директор магазину старовинної книги «Екслібрис» Денис Цурика. Без їх моральної та матеріальної підтримки навряд чи вдалось би вирішити низку організаційних та матеріальних проблем, пов'язаних з виставкою. Третім благодійником став відомий мистецтвознавець, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка, генеральний директор приватного історико-етнографічного музею «Козацькі землі України» Володимир Недяк, який охоче надав для експозиції 25 аутентичних зразків трипільського посуду.

Загальновідомо, що все пізнається в порівнянні. В нашому випадкові воно бачиться більш, аніж доречним, коли порівнювати вищезгадану виставку кераміки з аналогічною за тематикою та спрямуванням за темою, про яку ведеться мова.

Поєднання в експозиції (зауважимо, добре продуманої в просторовому та видовищному відношеннях) аутентичних зразків трипільського посуду вирішило одразу ж кілька проблем, а саме:

- у ненав'язливо-асоціативній формі надало глядачеві уяви про органічний зв'язок і продовження традицій минулого в сучасних мистецьких реаліях;
- глядачі (а їх не бракувало, особливо студентської творчої молоді) могли наочно переконатися, яке воно Трипілля і яким воно бачиться сучасним митцям;
- представництво учасників виставки та їхня «географія» підтверджує інтерес до Трипільської культури не лише в Україні, а й в близькому та далекому зарубіжжі.

До позитивів рецензованої виставки слід також згадати і про видання каталогу виставки (вступна стаття П. Нестеренка), що відзначається якісним друком (київське видавництво «ЕММА») і грамотно укладеним каталогом.

Щодо графіки і екслібрисів, показаних на виставці, то вони не адекватні за своїм художнім рівнем. На те свої резони. Практичний досвід та рівень майстерності є різним. Окрім того, екслібрис за своєю природою є знаковим, таким, що оповідність та літературність є мало прийнятною. Схоже, це не завжди до кінця розуміють не лише молоді учасники виставки (серед них студенти київського та львівського мистецьких навчальних закладів), але й досвідчені майстри. Звідси перевантаженість композицій окремих творів, введення у «тканину» композиції символів, що в ряді випадків є мало доречними, а то й сумнівними. З етичних причин свідомо опущено назви творів та імена авторів, бо незважаючи на певні огріхи, виставка вдалася як у пізнавальному, так і видовищному відношеннях. І кращою «рецензією» на неї можна вважати безліч глядачів, особливо молодь, які з непідробним інтересом знайомилися з експонованими творами та жваво обговорювали їх.